

Stadtfluchten

Ucieczki z miasta

Herausgegeben von / Redakcja

Małgorzata Omilanowska und Beate Störtkuhl

unter Mitarbeit von / we współpracy z

Birte Pusback

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Warszawa 2011

Inhalt / Spis treści

Małgorzata Omilanowska, Beate Störkuhl

Vorwort	11
Przedmowa	13

I. Sommerfrischen: Sommervillen – Sommerresidenzen – Jagdschlösschen in der Neuzeit (16.–18. Jahrhundert) / Wilegiatury: wille wiejskie – letnie rezydencje – pałacyki myśliwskie w okresie nowożytnym (XVI–XVIII w.)

Isabella Woldt

Die so genannte polnische Villa. Begriff, Muster und Rezeption in Polen-Litauen und im Herzogtum Preußen im Barockzeitalter	17
Streszczenie: Tak zwana willa polska. Pojęcie, wzorzec i recepcja w Rzeczypospolitej oraz Prusach Książęcych w okresie baroku	35

Ines Christine Elsner

Höfische Stadtfluchten. Die Jagdschlösser der Hohenzollern und Itinerarorte Friedrichs III./I. (1688–1713) im Oderbruch und in der Neumark im späten 17. und frühen 18. Jahrhundert.	39
Streszczenie: Pałace myśliwskie w pejzażu berlińskich rezydencji Fryderyka III./I (1688–1713) na obszarze Łęgów Odrzańskich i Nowej Marchii.	53

Tomasz Torbus

Für wen baute Heinrich Graf Brühl die Residenzen Pforten (Brody) und Nischwitz?	55
Streszczenie: Dla kogo Henryk Brühl zbudował rezydencje w Brodach i Nischwitz w Saksonii?	65

Wojciech Brzezowski

Ordnung, Fleiß, Natur und Kunst... The gardens of Jelenia Góra in the 18 th century	67
Streszczenie: Porządek, pilność, natura i sztuka... Ogrody Jeleniej Góry w XVIII wieku.	75

Małgorzata Todoroska

Zoppot (Sopot) als Sommerfrische der Danziger vom 17. bis zum ausgehenden 19. Jahrhundert	77
Streszczenie: Sopot jako miejsce wilegiatury gdańszczyzan od XVII do końca XIX wieku	85

II. Architektur und Kunst für die Freizeit: Kurorte – Badeorte – Sommerfrischen im 19. und 20. Jahrhundert / Architektura i sztuka czasu wolnego: kurorty – kąpieliska – letniska w XIX i XX wieku

Marta Ostrowska

Der Kurort Bad Flinsberg (Świeradów Zdrój) und sein Hauptarchitekt Karl Grosser	89
Streszczenie: Uzdrowisko Świeradów Zdrój i jego główny architekt Karl Grosser	97

Dominik Ziarkowski

Ojców as a retreat for Warsaw's dwellers in the period of the Kingdom of Poland (1815–1914)	101
Streszczenie: Ojców jako miejsce „ucieczki” mieszkańców Warszawy w dobie Królestwa Polskiego (1815–1914)	114

Joanna Kaszubowska

Cadinen (Kadyny) – Musterdorf Kaiser Wilhelms II.	117
Streszczenie: Kadyny – modelowa wieś cesarza Wilhelma II.	125

Małgorzata Omilanowska

Die Holzarchitektur der Ostseebäder und die Wolgaster Actien-Gesellschaft	129
Streszczenie: Drewniana architektura kąpielisk nadbałtyckich i działalność wologoskiej firmy budowlanej	144

Steffi Kuthe

Vom Bodensee bis ins Riesengebirge – Sommer- und Ferienhäuser aus dem Wettbewerb der Zeitschrift „Die Woche“	147
Streszczenie: Od jeziora Bodeńskiego po Karkonosze. Letnie i weekendowe domy z konkursu czasopisma „Die Woche“	159

Iris Meder

Weekendhaus-Kolonien rund um Wien	161
Streszczenie: Kolonie domów weekendowych wokół Wiednia	173

Anna Perz

- Die Paul-Beneke-Jugendherberge in Danzig (Gdańsk) 177
 Streszczenie: Schronisko młodzieżowe im. Paula Beneke
 w Gdańsku 185

Agata Rome-Dzida

- Die „Sagenhalle“ Hermann Hendrichs – materielle Ausprägung
 der ästhetischen und ideellen Ansprüche der ersten
 Künstlerkolonie im Riesengebirge 187
 Streszczenie: „Sagenhalle“ Hermanna Hendricha – materialny
 znak ideowych i estetycznych aspiracji pierwszej kolonii
 artystów w Karkonoszach. 198

Ksenia Stanicka Brzezicka

- Die Fluchten von Wanda Bibrowicz.
 Die Weberin in Schreiberhau (Szklarska Poręba) 1911–1919 201
 Streszczenie: Ucieczki Wandy Bibrowicz. Tkaczka w Szklarskiej
 Porębie w latach 1911–1919 209

Birte Pusback

- „Der Anblick dieser wunderschönen, schrecklichen Natur...“
 Reisende Polen unterwegs in der Schweiz 211
 Streszczenie: „Widok tej pięknej, przerażającej natury...“
 Podróżujący Polacy po drodze w Szwajcarii 227

III. Grüne Oasen der Großstädte: Vergnügungsorte im Grünen – Gartenstädte – Grüne Siedlungen / Zielone oazy wielkich miast: miejsca rozrywki – miasta ogrody – zielone osiedla

Ewa Gwiazdowska

- Von Feldspaziergängen zu Salongesprächen. Darstellungen
 von Stettinern in der Natur aus 100 Jahren (1790–1890) 231
 Streszczenie: Od spacerów przez pola do salonowych
 rozmów w willach. Sto lat przedstawień szczecinian na łonie
 natury (1790–1890). 245

Marzanna Jagiełło-Kołączyk

- Wrocław établissements. In the search of nature
 and entertainment 247
 Streszczenie: Wrocławskie établissements.
 W poszukiwaniu natury i rozrywki. 260

Stefan Muthesius

- Die Radikalisierung der Stadtfucht. Berlin um 1910. 263
 Streszczenie: Radykalizacja ucieczki z miasta. Berlin około 1910 270

Agata Gabiś

- Die „Gartenstadt Carlowitz“ in Breslau (Wrocław) – ehrgeizige
 Pläne und umstrittene Ergebnisse. 273
 Streszczenie: Miasto-ogród Karłowice – ambitne plany
 i dyskusyjne efekty 280

Lorenz Frank/Kai Kappel

- Von der Wirkkraft siedlungspolitischer Visionen.
 Die Gartenstadt Breslau-Zimpel (Wrocław-Sępólno) 283
 Streszczenie: O sile działania politycznej wizji osiedleńczej.
 Miasto-ogród Wrocław-Sępólno. 297

Hanna Grzeszczuk-Brendel

- Vor oder außerhalb der Stadt 299
 Streszczenie: Pod czy poza miastem 308

Piotr Korduba

- Sołacz – Leben in einem besonderen Villenviertel
 von Posen (Poznań) 311
 Streszczenie: Sołacz – życie w unikatowej dzielnicy willowej
 Poznania 323

Szymon Piotr Kubiak

- Der Posener Kampf gegen Tuberkulose und ein unbekannter
 Entwurf von Maciej Nowicki 325
 Streszczenie: Poznańska walka z gruźlicą i nieznanym projekt
 Macieja Nowickiego 338

Rafał Ochęduszek

- Der „Wehrturm auf dem Felsen“. Die eigene Villa
 von Adolf Szyszko-Bohusz in Przegorzały bei Krakau (Kraków) 341
 Streszczenie: „Baszta na skale” – willa własna Adolfa Szyszko-
 -Bohusza w podkrakowskich Przegorzałach 350

Irma Kozina

- Villeggiaturen heute – Ländliche Erholungsziele
 für oberschlesische Arbeiter und Prominente nach 1945 353
 Streszczenie: Wilegiatura dzisiaj – ideał rustykalnego
 wypoczynku górnośląskiego robotnika i prominenta
 po II wojnie światowej 359

IV. Anhänge / Załączniki

Personenregister / Indeks osób	363
Ortsregister / Indeks miejscowości	374